

20091027

Birgitta Dahl

FNs Barnkonvention fyller 20 år.

Anförande av Birgitta Dahl, ordförande i Unicef Sverige,

Den 11 november 2009, kl. 18.30,

Tankarnas Trädgård, Stadsbiblioteket, Örebro.

Ärade åhörare, kära vänner!

Tack för inbjudan att komma hit och tala om Barnkonventionen, som i år fyller 20 år. Den är oerhört viktig – men alltför mycket återstår ännu att göra för att dess åtaganden ska uppfyllas. Vi har alla ett gemensamt ansvar för att den ska bli starkare, få större inflytande över barns uppväxtvillkor!

Barnkonventionen ingicks den 20 november 1989, bl.a. efter svenskt initiativ. Jag minns det – jag satt i den regering, som genomförde detta. Sverige var också ett av de första länder, som 1990 undertecknade konventionen. Världstoppmötet för barn år 1990 samlade 71 stats- och regeringschefer, som ställde sig bakom konventionens krav.

Barnkonventionen slår fast, att alla barn är födda med rättigheter – till utbildning och hälsa, till ett namn och en nationalitet. Varje barn har rätt till rättvisa och till att påverka frågor som angår dem. Varje barn har rätt till skydd mot skador och övergrepp.

Idag har alla länder utom USA och Somalia anslutit sig till

barnkonventionen. Men det finns inget land, som fullt ut lever upp till

dess krav – inte heller Sverige. Därför lever fortfarande de flesta barn på jorden i svåra förhållanden.

Svält och undernäring är mycket vanlig.

Den mest upprörande handlar om 2-3-åringar med nyfött syskon som förlorar platsen vid mammas bröst. De här små barnen kan inte reda sig själva, skaffa sig något att äta. De drabbas av svår undernäring, som kan leda till döden.

I många länder är praktiskt taget alla kvinnor undernärda. Där väger nyfödda barn inte mer än 2 – 2,5 kg p.g.a. mammans undernäring. Barnen drabbas naturligtvis också av skador p.g.a. undernäringen.

Sjukdomar drabbar barnen hårt – drygt hälften av de 15 miljoner människor, som varje år dör i smittsamma sjukdomar, som kan förebyggas och botas, är barn.

Malaria, tuberkulos, HIV/AIDS, mässling, lunginflammationer, diarréer skördar miljoner barn.

Många miljoner barn är föräldralösa, lärarlösa, vuxenlösa p g a sjukdomar. De gamla storfamiljerna fungerar inte längre. Jag har i flera länder sett familjer, levande i en smutsig jordkula, bestående av en utarbetad och utfattig mormor eller farfar med 8 -9 barnbarn ur olika syskonkullar, vars föräldrar alla har dött.

Många kvinnor dör ifrån sina barn i samband med förlossningar. Den vanligaste dödsorsaken bland kvinnor i fruktbar ålder i världen idag är komplikationer i samband med graviditet, illegala aborter och förlossning. Det finns länder där var sjunde förlossning slutar med att mamman dör. Det handlar ofta om unga kvinnor, i 25-årsåldern, som redan har 4 – 5 barn, som inte kan reda sig utan sin mamma. I många länder börjar kvinnor – flickor – föda barn i 15 – 16-årsåldern till följd av påtvingade barnäktenskap och föder sedan barn varje eller vartannat år. Det beräknas att 64 miljoner av dagens kvinnor i åldrarna 20 – 24 år blev bortgifta före 18 års ålder. Över 70 miljoner kvinnor i åldrarna 15 – 49 år har könsstämpats.

Många barn växer upp skilda från sina arbetande föräldrar. Bara i Kina handlar det om flera hundra miljoner barn.

51 miljoner barn är oregistrerade. Det betyder att de inte är medborgare, inte kan få pass eller rösta, inte kan gå i skolan eller få arbete eller hälso- och sjukvård. Två miljoner barn växer upp på institutioner. En miljon barn är fängslade. Över en miljard barn lever i konfliktområden.

150 miljoner barn tvingas arbeta

1,2 miljoner barn utsätts för människohandel – de är arbetsslavar, sexslavar

Barnprostitution är mycket vanligt även i länder
Tvångsäktenskap – barnäktenskap där det är förbjudet i lag.
Exemplet Indien från vår fältstudieresa.

Flickor väljs bort, aborteras, lämnas att svälta ihjäl eller dö av sjukdomar, folkbokförs inte, får inte skola, sjukvård eller arbete. I hela världen saknas idag 200 miljoner kvinnor och flickor p.g.a. könsselektiva aborter. I Kina föds det 119 pojkar på 100 flickor – andra barnet 152 pojkar på 100 flickor. Det finns byar i Indien och Kina utan några flickor. Det finns 40 miljoner fler män än kvinnor i Kina. Det leder till handel med flickor och kvinnor för äktenskap eller prostitution, till våld och övergrepp. Flickor är i stor majoritet bland övergivna barn och barnhemsbarn i Kina, liksom i Indien. Seden sprids idag till grannländerna från Kina och Indien. Vi har på senare tid hört att den förekommer även i Sverige.

Det är också så, att den ekonomiska krisen drabbar världens fattigaste, barnen och deras mödrar, värst. Därför ökar nu fattigdomen, svälten, sjukdomarna och barnadödligheten, i kapp med miljöförstörelsen.

Jag förstår om ni känner er djupt drabbade, tagna och oroade över den beskrivning jag här givit av barnens situation i världen. Denna verklighet är förfärlig. Men detta är inget oundvikligt öde. Det ligger i vår makt att ändra verkligheten. Det är inte särskilt dyrt eller svårt. Det krävs att vi alla förenar oss i denna strävan. Det krävs att vi

utnyttjar oss av de hjälpmedel vi har för att för att uppfylla våra åtaganden enligt Barnkonventionen. Dessa är FNs millenniemål, som fastställdes av FN:s Generalförsamling 2000 och 2005, och Unicefs – FNs Barnfonds – långsiktiga arbete för alla barns rätt till hälsa, utbildning, rättvisa och skydd.

FNs millenniemål är vår gemensamma dagordning för fred och utveckling. De grundar sig på slutsatserna från de många stora toppmöten, som ägde rum på 1990-talet. De åtta millenniemålen, som alla direkt eller indirekt påverkar barnens situation, är:

alla barn ska gå i **grundskola**

svält och fattigdom ska halveras

jämställdheten och kvinnors ställning ska förbättras

barnadödligheten ska minskas med 2/3 till 2015

mödradödligheten ska minskas med 3/4 till 2015

spridningen av **HIV/AIDS, malaria och andra sjukdomar ska minskas**

en **miljömässigt hållbar utveckling ska säkerställas**

samarbetet kring **bistånd, handel och skuldavskrivning ska ökas**

Det här är fullt genomförbart. Det handlar om politisk vilja och ledarskap!

Enkla, billiga åtgärder – kostnaderna motsvarar 0,2 % av rika länders BNP.

Känd teknik och kunskap.

I varje by i Afrika, Indonesien och Honduras finns Cocacolaburkar och cigaretter.

Varför inte vaccin, myggnät, preventivmedel?

Unicefs långsiktiga arbete handlar, enligt den **strategiska handlingsplanen för 2006 – 2009** om:

1. att alla barn ska tillförsäkras en god start i livet genom bra föda, rent vatten och tillgång till hälsovård inklusive mediciner
2. att alla barn, flickor och pojkar, ska få en bra grundutbildning av hög kvalitet
3. att HIV/AIDS ska bekämpas
4. att alla barn ska skyddas från våld, exploatering, övergrepp och diskriminering. Child Protection Strategy, Barnskyddsstrategin, antogs av Unicef i juni 2008 efter lång kamp, där Sverige var pådrivande
5. att opinionsbildning och amarbete kring barns rättigheter ska bedrivas.

Dessa mål stämmer väl överens med Milleniemålen och med Barnkonventionen – och med de mål vi haft för arbetet med att förbättra barnens villkor i vårt land.

När vi ser ut över världens nöd, barnens nöd, kan vi hämta uppmuntran från vårt eget lands historia.

För 100 – 150 år sedan var levnadsvillkoren i Sverige som i ett fattigt land i Afrika idag.

Vi har vänt fattigdom och Europas högsta barnadödlighet till världens bästa hälsa.

Vi använde skolor och folkupplysning, mödra- och barnavård, barnmorskor, vacciner, skolhälsovård, sunda bostäder åt alla.

Vi hade ett antal fantastiska pionjärer och opinionsbildare som Elise Ottesen-Jensen, Axel och Signe Höjer, Alva och Gunnar Myrdal m fl.

Barnbidraget 1948, 260:- per år som gick till mammorna. De flesta mammor på den tiden hade inga egna inkomster. Man ville försäkra sig om att mammorna skulle ha egna pengar till barnkläder. Jag minns hur stolt min mamma och hennes jämnåriga var över att på detta sätt få egna pengar till barnen.

Men förtrycket levde kvar länge.

På 60- och 70-talen kom så den debatt och de reformer som ledde till jämställdhet med lika delat ansvar, barnsorg för alla barn, föräldraförsäkring som delas av föräldrarna m m.

Tack vare jämställdheten har vi nu också valda församlingar med 50% kvinnor och många män, som lever jämställt och vet något om barns

behov. Det är en fantastisk förbättring som skett tack vare jämställdheten.

På 70-talet drev vi också kampen mot barnaga och våldtäkt i äktenskapet. Det tog flera år av hård kamp att vinna den striden. Jag möttes i riksdagen av argument som:

”inte ska samhället lägga sig i hur familjerna lever sina liv och förresten är det en fin gammal svensk sed” – att slå sitt barn, att våldta sin hustru.

1979 – för 30 år sedan – kom så lagen mot barnaga – Sverige var det första landet i världen att stifta en sådan lag.

1989 – för 20 år sedan – kom överenskommelsen om Barnkonventionen, där Sverige hörde till initiativtagarna och de första undertecknarna. Vi har också på olika sätt försökt leva upp till dess krav. Men inte tillräckligt!

Sverige har fått berättigade anmärkningar från FNs Barnrättskommitté, bl.a. för vårt sätt att behandla asylsökande barn, och barn, som utsätts för människohandel. Det är sannerligen oerhört viktigt att Sverige, som en av initiativtagarna till Barnkonventionen, lever upp till dess krav!

Det är också uppenbart att det nu krävs, att Barnkonventionen upphöjs till svensk lag. Barnkonventionens regler ska gälla över svensk lag om

det uppstår en tvist med nationell lagstiftning. Men i ett antal uppmärksammade fall har höga ämbetsmän och domare, nu också migrationsministern, i strid med Barnkonventionen uttalat, att svensk lag tar över Barnkonventionen, eftersom den inte är svensk lag – bara en vägledande överenskommelse. Det har lett till ett antal starkt kritiserade utslag i bl.a. utvisningsärenden. Vi vet också, att barns intressen inte tas tillvara som de borde enligt Barnkonventionen när det t.ex. gäller vårdnadsärenden och fosterhemsplacering. Unicef Sverige, vars ordförande jag är, kräver därför att Barnkonventionen snarast upphöjs till svensk lag! Jag har framfört detta krav idag i Riksdagen på ett seminarium anordnat av Unicef Sverige och Riksdagens Tvärpolitiska Bergrupp. Jag hoppas på resultat!

Verkligheten för barnen i dagens värld är ofta grym. Men låt oss aldrig glömma att vi kan göra enskilda och gemensamma insatser för att hjälpa barnen, som ju är vår framtid och största ansvar i livet!

Alla barn har rätt till en trygg barndom, omgivna av kärleksfulla och ansvarstagande vuxna.

Barnen drabbas mer ohyggligt än några andra av krig, våld och naturkatastrofer, av fattigdom och sjukdomar, av människohandel och övergrepp.

Barnen drabbas när vi vuxna misslyckas med uppgiften att upprätthålla fred och mänskliga rättigheter, respekten för den moral, som kan förhindra våld och övergrepp.

Det är vårt gemensamma och personliga ansvar att kämpa för det goda alternativet, som kan ge alla jordens barn en lycklig uppväxt i enlighet med Barnkonventionens krav. Så låt oss göra det!